

Pracovní list ku kapitole:
Školy v Nitre

Dokument č. 1:

Riaditeľstvo štát. čsl. reálneho gymnázia v Nitre oznamuje verejnosti, že sa začalo pravidelne vyučovať v piatok dňa 7. októbra 1938.

Riaditeľstvo štátnej čsl. Obchodnej akadémie, obch. školy, kupeckej školy pokrač. a krajinkej čsl. odbornej školy pre ženské povolania v Nitre oznamuje, že pravidelné vyučovanie sa začalo 3. októbra 1938.

ZDROJ: Národná stráž, 9. október 1938, roč. 18, č. 41.

Dokument č. 2:

§ 90.

Vyučovanie náboženstva na ľudových a stredných školách je povinné a deje sa kvalifikovanými príslušníkmi cirkví pod dozorom štátu.

ZDROJ: Ústava z 21. júla 1939, <https://www.upn.gov.sk/data/pdf/ustava1939.pdf>

Mestská hudobná škola v Nitre.

Číslo: 227/Lč/1943

V Nitre dňa 25. októbra 1943.

Predmet: Súbeh na zaplnenie miesta
učiteľa husľovej hry.

Súbeh.

Kuratórium Mestskej hudobnej školy v Nitre vypisuje súbeh na obsadenie miesta kvalifikovaného učiteľa husľovej hry na jednoročnú skúšobnú dobu. Požitky budú priznané ako pre štátnych učiteľov, podľa zákona číslo 104/1926 Sb. z. a n. Prijatý učiteľ môže byť prípadne poverený funkciou riaditeľa školy s riaditeľským prídavkom.

Žiadosti riadne doložené treba podať prostredníctvom Hudobnej komory v Bratislave na Kuratórium Mestskej hudobnej školy v Nitre do 30. novembra 1943.

Miesto treba nastúpiť najneskôr 1. januára 1944.

K žiadosti treba pripojiť:

1. absolútorium konzervatória,
2. osvedčenie o slovenskom štátnom občianstve,
3. rodný list,
4. árijské svedectvo,
5. lekárske vysvedčenie,
6. vysvedčenie zachovalosti,
7. vojenský doklad,
8. popis behu života.

Mojto v.r.,
predseda kuratória.

Školské aktuality

Slovenské školstvo od 6. októbra 1938 prechádza ohnivým krstom, ktorý „z dielne ľudskosti“ urobí dejateľa dôležitého na poli výchovy náboženskej, mravnej a národnej. Slovenská škola slúžiť bude Slovensku a Slovákom, vychovávajúc z nich ľudí kresťansky citiacich a konajúcich, mravne vyspelých a národne upovedomelých. Celý rad opatrení ministerstva školstva a národnej osvety v Bratislave sleduje spomenuté ciele a aby litera zákona neostala len literou a vtelená bola v skutok, urobená bola rozsiahla zmena na vedúcich miestach. Rad opatrení MŠANO pamätá aj na veci zovnútorne, aby škola aj svojim vonkajškom, svojim zariadením hlásala zmenu v smere kresťansko-národnom. Preto bol daný súhlas, aby v školách bol umiestnený kríž, obraz A. Hlinku a pod. K týmto opatreniam chceme pripojiť niekoľko poznámok:

...kríže do škôl

Výnosom MŠANO v Bratislave čís. 92/38 prez. dovolené je umiestniť kríže v triedach a školských miestnostiach. Mnohé školy využili danej možnosti a v rámci cirk. slávnosti umiestili kríže v školách. Tak urobili mnohé školy, väčšina však je dosiaľ bez krížov. Prečo? Spomenutý výnos má jednu medzeru, neurčuje, z čoho má byť hradená kúpna cena krížov. V ktoromsi čísle „Slováka“ bol nadhodený návrh, aby rozličné ženské rím. kat. spolky kúpili zo svojich prostriedkov kríže do škôl - riešenie toto však, i keď je vítané, nie je dostatočným. Bolo by správne, keby ministerstvo školstva vypovedalo, že kríže majú byť kúpené zo školskej réžie, a keby bola normalizácia aj tu prevedená. To isté platí aj o obrazoch A. Hlinku. Školy predsa nemôžu čakať, kým sa niektorý spolok domyslí darovať kríže školám alebo obrazy.

...doplňovanie prof. a žiackych knižníc

Veľmi potrebným bolo aj nariadenie čís. 237/38 prez., ktoré ustanovuje, aby do profesorských, učiteľských a žiackych knižníc boli zakupované predovšetkým chýbajúce pôvodné diela slovenské a slovenské preklady. Mnohým sa to zdá samozrejým, ale skutočnosť na Slovensku bola iná. Tak na pr. stredná škola v K. má v profesorskej knižnici do 500 sväzkov kníh, a z toho len

58 slovenských, a aj z tých kúpených bolo len 44 kusov. A takýchto prípadov je veľa. Preto celé Slovensko s uznaním prijalo nariadenie. Mnohí by si mysleli teraz, že už je všetko v poriadku – a predsa nie. Mnohé školy v minulých rokoch objednali rozličné sošitové vydania (za prik. „Dějiny lidstva“ alebo „Tvůrčové dějin“ a pod.), alebo iné drahé vydania (Československo – stojí skoro 1004 Kčs alebo Idea čsl. státu a pod.) a tým ešte niekoľko rokov viazané sú finančné prostriedky knižníc. Náprava by bola potrebná aj tu, a bola by ľahká, keď nejedna objednávka bola urobená bez predbežného schválenia bývalého referátu MŠANO v Bratislave.

... modlitby

S kresťanskou výchovou súvisí aj zavedenie modlitieb do škôl. Modlitbou sa začína a končí vyučovanie už dnes, hoci v tejto veci ešte niet ministerského nariadenia. Modlíme sa v školách i bez ministerského nariadenia – a tak je to správne. Jednoty, pravda, niet ani tu. Niekde sa modlia Otčenáš, inde aj tri štyri modlitby. I tu by bolo žiaduce, aby bola určená modlitba interkonfesijná, a aby bolo modlenie sankcionované MŠANO v Bratislave. Treba pamätať, že žiaci zneužívajú tento stav a modlia sa aj štyri modlitby len preto, aby preťahovali čas.

...slovenčina výhradným jazykom

Azda najvítanejším opatrením ministerstva školstva a nár. osvety v Bratislave bolo, že slovenčina bola vyhlásená „za výhradný jazyk pri užívaní štát. jazyka na Slovensku“. Ak niekde, tak tu by sa dalo uviesť najviac sťažností, pravda, nie preto, že by niekto chcel úmyselne obchádzať nariadenie, ale preto, že mu vyhovieť nevie a nemôže. Všetka dobrá vôľa zlyháva na nevedomosti, a preto slovenčina národnej a strednej školy je ešte aj dnes neraz hrozná. Náprava je prepotrebná, najmä ak nechceme, aby stredoškolská mládež siahla k spôsobom, aké používala len nedávno vysokoškolská mládež v Bratislave. A to by bolo predsa len nežiaduce, utrpela by tým disciplína a prestíž školy.

V. Č.

ŠKOLSKÉ ZPRÁVY.

A) Profesorský sbor.

a) Zmeny v profesorskom sbore.

Na ústav prišli :

1. Alžbeta Čerey, štát. prof., zo štát. slov. gymn. v Trenčíne,
2. Pavol Dubík, štát. prof., zo štát. slov. gymn. v Trenčíne,
3. Vincent Görög, výp. učiteľ, zo štát. slov. o. akad. v Nitre,
4. Adolf Heinisch, kand. prof.,
5. Andrej Hrčka, kand. prof.,
6. Edita Ivašková, doč. štát. prof., zo štát. slov. gymn. v Prievidzi,
7. Dalimil Konečný, doč. štát. prof., zo štát. slov. gymn. v N. Meste n/Váhom,
8. Mikuláš Krošlák, kand. prof.,
9. Dr. Miloslav Okál, doč. štát. prof., zo štát. slov. gymn. v Ružomberku,
10. Estera Schormannová, supl. prof., zo štát. slov. gymn. v Bratislave,
11. Jarmila Stehliková, doč. štát. prof., zo štát. slov. gymn. v Ružomberku,
12. František Zverka, odb. učiteľ, zo štát. mešt. školy v Nitre,
13. Ignác Šafár, doč. štát. prof., z uh. král. slov. gymn. v Šuranoch.

Z ústavu odišli :

1. Ján Dobrovodský, doč. štát. prof., na uh. král. slov. gymn. v Šuranoch,
2. Jozef Fedora, doč. štát. prof., na štát. slov. gymn. v Prievidzi,
3. Ján Hanák, doč. štát. prof., do Protektorátu,
4. Štefan Hlavatý, doč. štát. prof., na štát. slov. priem. školu v Bratislave,
5. Eduard Havránek, doč. štát. prof., do Protektorátu,
6. František Hroch, štát. prof., do Protektorátu,
7. Karol Janovský, doč. štát. prof., do Protektorátu,
8. Eduard Kadlec, štát. prof., do Protektorátu,
9. Ján Kardoss, štát. prof., na štát. slov. dievč. gymn. v B. Bystrici,
10. Fratišek Kolář, štát. prof., do Protektorátu,
11. Miloš Koreček, doč. štát. prof., do Protektorátu,
12. Miroslav Kruml, doč. štát. prof., do Protektorátu,
13. Fratišek Mendlík, štát. prof., do Protektorátu,
14. Jarmila Morávková, štát. prof., do Protektorátu,
15. Koloman Murgaš, štát. prof., do výslužby,
16. Jozef Schütz, štát. prof., do Protektorátu,
17. Georgína Šťastná, štát. prof., do Protektorátu,
18. Štefan Štefkovič, štát. prof., podľa § 70. O. Z., na štát. slov. gymn. v Trenčíne.
19. Dr. František Števek, doč. štát. prof., na štát. slov. gymn. vo Zvolene.
20. Anna Veselá, doč. štát. prof., do Protektorátu.

Na iný ústav boli prikázani :

1. Jozef Dworschak, supl. prof., mest. slov. gymn. v Topoľčanoch,
2. Dr. Ján Purgina, doč. štát. prof., mest. slov. gymn. v Hlohovci,
3. Alexander Uharček, doč. štát. prof., rím. kat. biskupské slov. gymn. v Trnave.

Otázky a úlohy:

Prečítajte si dobové dokumenty a pokúste sa odpovedať na otázky:

1. Vysvetlite slovo *súbeh*. O čom sa v inzeráte píše?
2. Aké boli podmienky na prijatie učiteľa na Hudobnej škole v Nitre? Kto sa mohol zúčastniť súbehu a ktorí občania štátu z neho boli automaticky vylúčení? Definujte, prečo došlo k takémuto okliešteniu adeptov na zamestnanie v nitrianskej hudobnej škole?
3. Koľkí učitelia prišli a koľkí odišli v školskom roku 1939/1940 zo Štátneho slovenského gymnázia v Nitre?
4. Akými udalosťami boli podmienené tieto zmeny v zložení pedagogického zboru?
5. Kým boli nahrádzaní odchádzajúci pedagógovia? Odkiaľ prichádzali, v akej pozícii na škole pôsobili, aké mali vzdelanie?
6. Aké zásadné zmeny v školstve sa udiali v rokoch 1938 a 1939? Napíšte, čo všetko by ste zažili, ak by ste navštevovali školu v týchto rokoch. Svoje zistenia porovnajte s predchádzajúcim obdobím.
7. Bolo na zavádzaných novinkách v školstve niečo, čo by mohlo pôsobiť na žiakov obmedzujúco?
8. Prečo sa na jeseň v školskom roku 1938/1939 začalo vyučovať až v prvých októbrových dňoch? Čo túto situáciu spôsobilo?